

УДК 330.322.21

Чирков С. О.,

здобувач кафедри екологічного менеджменту,
Донецький державний університет управління, м. Донецьк

ВПЛИВ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТУ РЕГІОНУ

У статті розглянута динаміка прямих іноземних інвестицій в економіку регіону та їх вплив на інвестиційний клімат регіону. Розглянуті вплив прямих іноземних інвестицій на економічний стан регіону та інвестиційний клімат регіону. Запропоновані шляхи збільшення обсягів залучення іноземних інвестицій та оптимізація існуючих умов.

Ключові слова: прями іноземні інвестиції, інвестиційна діяльність, іноземний інвестор, інвестиційний клімат, складові показники стабільності інвестиційного клімату, стабільність інвестиційного клімату.

ВЛИЯНИЕ ПРЯМЫХ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ НА ИНВЕСТИЦИОННЫЙ КЛИМАТ РЕГИОНА

Чирков С. А.,

В статье рассмотрена динамика прямых иностранных инвестиций в экономику региона и их влияние на инвестиционный климат региона. Рассмотрено влияние прямых иностранных инвестиций на экономическое состояние региона и инвестиционный климат региона. Предложены пути увеличения объемов привлечения иностранных инвестиций и оптимизация существующих условий.

Ключевые слова: прямые иностранные инвестиции, инвестиционная деятельность, иностранный инвестор, инвестиционный климат, составляющие показателя стабильности инвестиционного климата, стабильность инвестиционного климата.

IMPACT OF FDI ON THE INVESTMENT CLIMATE IN THE REGION

Chirkov S.

In the article the dynamics of direct foreign investments is considered in the economy of region and their influence on the investment climate of region. Influence of direct foreign investments is considered on the economic state of region and investment climate of region. The ways of increase of volumes of bringing in of foreign investments and optimization of existent terms offer.

Keywords: direct foreign investments, investment activity, foreign investor, investment climate, constituents of index of stability of investment climate, stability of investment climate.

Постановка проблеми. У сучасних ринкових умовах, усе більшого значення набуває інвестування. Тож розгляд проблеми взаємодії та взаємовпливу процесів інвестування та стабільності інвестиційного клімату є дуже актуальним питанням, оскільки фінансова, економічна та політична нестабільність вплинули та й досить впливають на інвестиційний клімат як держави так і регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розгляду цього питання були присвячені роботи багатьох відомих українських та світових вчених. Це питання було досліджено у наукових працях Л. Вальраса, А. Кирєєва, Дж. Кейнса, Д. Ліндерта, М. Портера, Ф. Рута, М. Фрідмана та ін. Вітчизняні вчені-економісти: О. Білорус, О. Гаврилюк, В. Гейєць, Б. Гунський, А. Філіпенко та ін. значну увагу в своїх працях приділили визначенню національних інвестиційних пріоритетів, регулюванню прямого іноземного інвестування та його ефективного використання. Однак масштаб та стан наукових розробок проблем прямого іноземного інвестування, особливо щодо геоекономічного і регіонального їх аспектів, потребує їх подальшого дослідження.

Тема іноземного інвестування та її вплив на інвестиційний клімат регіону досі розглядається вченими з метою покращення інвестиційного клімату в цілому та збільшення обсягів іноземного інвестування.

Мета статті. Актуальність розгляду цього питання полягає в тому, що інвестиційний клімат безпосередньо впливає як на економіку регіону так і на збільшення обсягів іноземного інвестування. У сучасних умовах іноземне інвестування та інвестиційний клімат – взаємовпливові фактори, адже без аналізу інвестиційного клімату неможливе і збільшення обсягів іноземного інвестування. Пропонується поняття ”стабільність інвестиційного клімату” з метою більш досконалого проведення аналізу обсягів інвестиційної діяльності регіону.

Основні результати дослідження. В Україні інвестиційний процес регулюють понад 100 законів та інших нормативних актів, зокрема закони України «Про інвестиційну діяльність» (1991 р.), «Про іноземні інвестиції» (1992 р.), «Про цінні папери та фондову біржу» (1991 р.) Декрет Кабінету Міністрів України «Про режим іноземного інвестування» (1993 р.) та ін [1 – 3, 9].

На обсяги інвестування економіки регіону та економічні процеси крім інвестиційної діяльності має вплив і інвестиційний клімат. Його стабільність є одним із головних чинників, які впливають на обсяги інвестування. На нашу думку стабільність інвестиційного клімату – сукупність чинників, які мають вплив один на одного та є своєрідним показником інвестиційної привабливості регіону, тобто стабільний інвестиційний клімат – це показник, який демонструє стан усіх сукупних чинників, які впливають один на одного, а також є взаємозалежними.

Стабільний інвестиційний клімат, на нашу думку, складається з наступних показників: соціальний, політичний, демографічний, інвестиційний, та екологічний (рис.1).

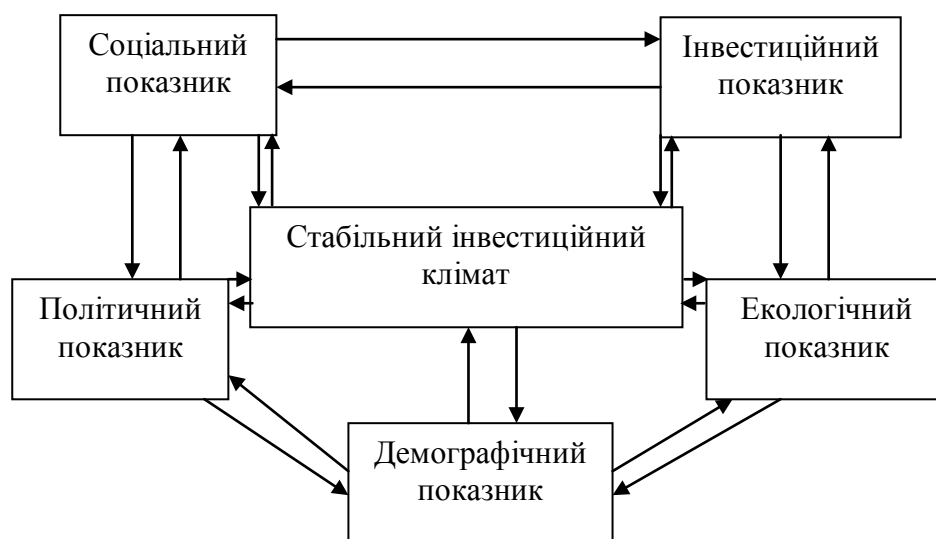

Рис.1. Складові показника стабільності інвестиційного клімату

Джерело: авторська розробка

Потенційні інвестори потребують стабільності і впевненості у майбутньому. В стабільних умовах економічного розвитку його можна передбачити, і інвестор може прогнозувати життєспроможність свого проекту і взятий на себе ризик.

Вплив одного показника на інший веде до погіршення стабільності інвестиційного клімату. Це ми можемо дослідити на простому прикладі (рис.2).

Тобто, вплив одного показника на інший призведе до взаємовпливу усіх показників, та нестабільності інвестиційного клімату, й як висновок, зменшення обсягів іноземного інвестування.

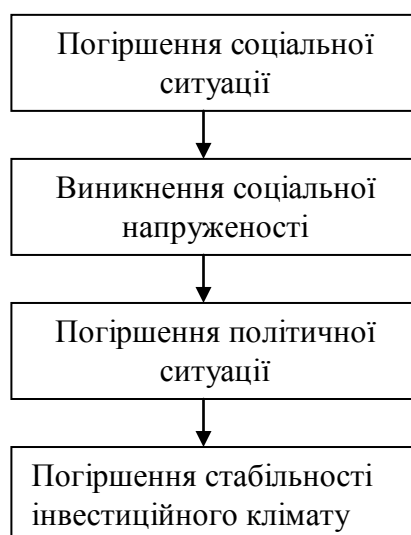

Рис.2. Вплив одного показника на інший

Джерело: авторська розробка

Інвестиційна діяльність регіону складається з наступних вагомих чинників:

- трансформація економіки до сучасних економічних відносин;
- вплив на інвестиції (іноземні та вітчизняні);
- створення інвестиційної привабливості економіки регіону;

- покращення інвестиційного клімату регіону;
- незалежність від політичного положення;
- збільшення інвестиційних процесів, особливо у інноваційній сфері та високотехнологічних галузях виробництва;
- стабілізація інвестиційного іміджу країни на світовому економічному та фінансовому ринку.

Для стабільного розвитку та перебудови національної економіки та інтеграційних процесів у світову фінансово-економічну систему, необхідно залучити фінансові важелі, які Україна не має у необхідній кількості, тому важливого значення набуває залучення в Україну зовнішніх джерел фінансування, зокрема іноземних інвестицій. Інтеграційні процеси як у сфері зовнішньої політики та зовнішньої діяльності, так і фінансово-економічної системи потребують стабільної інвестиційної діяльності від вітчизняної економіки.

Попри усі негаразди, інвестиційна діяльність в Україні не зменшується, а навпаки. Адже, якщо у одній галузі йде зменшення обсягів інвестування, то в іншій навпаки. Іноземні інвестори надають більшу перевагу ведучим галузям, які є головними та стабільними джерелами надходження коштів до економіки країни – металургії та машинобудуванню.

Також їх цікавить інвестиційна діяльність у сфері інноваційних та високотехнологічних виробничих процесів. Інвестиційна діяльність у цьому напрямку у регіоні за останні роки збільшилася і фактично стала одним із головних векторів розвитку економіки.

Інвестиції у інноваційні технології та розробки, високотехнологічне обладнання та процеси виробництва, тобто іноземні інвестори збільшують обсяги інвестицій у цьому напрямку.

З кожним роком інноваційна активність підприємств зростає, як і кількість інноваційно активних промислових підприємств (табл.1) [4-8]. Але ця кількість підприємств, могла бути більшою приблизно на 20%, якщо би

був стабільний інвестиційний клімат. Іноземні інвестори дивлячись на нестабільність інвестиційного клімату не наважуються збільшувати обсяги прямих інвестицій. Активність промислових підприємств не може збільшуватися більше чим можуть підприємства, бо їхні зношені фонди не дозволяють впроваджувати інноваційні процеси виробництва продукції, які б відповідали світовим екологічним нормам та стандартам, й відповідності якості продукції для конкурентоспроможності на внутрішньому та зовнішньому ринку.

Таблиця 1. Інноваційно активні підприємства регіону

№ п/п	Рік	Кількість інноваційно активних промислових підприємств
1	2005	77
2	2006	61
3	2007	82
4	2008	83
5	2009	80
6	2010	86
7	2011	85
8	2012	91

Джерело: [4-8]

Іноземні інвестори ретельно вивчають інвестиційні процеси, які відбуваються в Україні, а також їх залежність від соціально-політичної та економічної ситуації у країні. Як свідчать данні Державного комітету статистики, прямі іноземні інвестиції (ПІІ) у економіку регіону поступово збільшуються з кожним роком, навіть не дивлячись на фінансові та економічні кризи як у країні, так і у світі в цілому за останні два роки (табл.2) [4-8].

Прямі інвестиції надійшли з 58 країн світу. Найбільші обсяги внесені нерезидентами з Кіпру, Нідерландів, Британських Віргінських Островів, Німеччини, Великої Британії, Франції. На ці країни припадає більше 94% загального обсягу прямих іноземних інвестицій, вкладених в економіку області.

**Таблиця 2. Прямі інвестиції в Донецьку область на початок року,
млн. дол. США**

№ п/п	Рік	Прямі іноземні інвестиції в Донецьку область (наростаючим підсумком з початку інвестування)
1	2005	529,7
2	2006	614,4
3	2007	905,9
4	2008	1355,2
5	2009	1529,0
6	2010	1636,8
7	2011	2278,2
8	2012	2646,9

Джерело: [4-8]

Як ми бачимо, кошти надходять з офшорних зон, й надходять цілеспрямовано у «потрібний регіон», який потребує значних обсягів інвестування. Інвестиційна діяльність офшорної зони спрямована на збільшення «офшорного капіталу» який згодом буде «виведений» з потрібного регіону» у офшорну зону для «інвестування у прибуткові інвестиційні проекти» (рис.3).

Інвестиційна діяльність офшорної зони на деякий час дозволяє покращити стабільність інвестиційного клімату регіону. Але при погіршенні показника або декількох, навіть навпаки погіршує його.

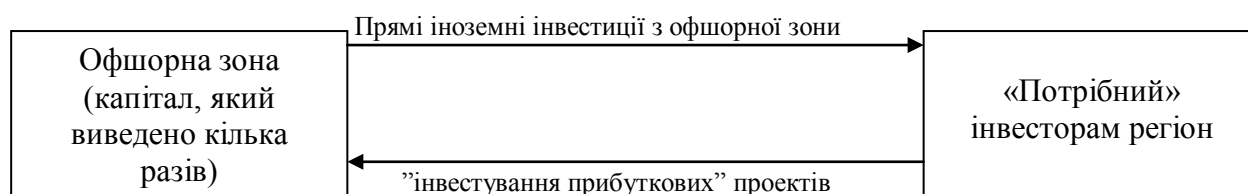

Рис. 3. Інвестиційна діяльність офшорної зони

Джерело: авторська розробка

Лише частка прямих інвестицій з регіону дійсно інвестується у економіку інших країн. Але більша частка – це лише «виведення» капіталу внаслідок погіршення стабільності інвестиційного клімату, або одного чи декількох його складових показників. Ми можемо бачити, що з кожним роком обсяг прямих інвестицій з області збільшується. Майже весь обсяг вкладень області (98,4%) спрямований в економіку Кіпру (табл.3) [4-8].

**Таблиця 3. Прямі інвестиції з Донецької області на початок року,
млн. дол. США**

№ п/п	Рік	Прямі інвестиції з Донецької області (наростаючим підсумком з початку інвестування)
1	2005	8,0
2	2006	9,5
3	2007	8,0
4	2008	5335,1
5	2009	5344,3
6	2010	5395,8
7	2011	5959,1
8	2012	5939,8

Джерело: [4-8].

На обсяги «виведення капіталу» впливає не тільки інвестиційний клімат, а більше за інші складові одна із головних – політична ситуація (у нашому випадку, це політична нестабільність). Зупинення «виведення капіталу» є одним із показників стабілізації інвестиційного клімату.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Після усього вищезазначеного, ми можемо зробити наступні висновки, що безумовно, для розвитку економіки та інвестиційних процесів регіону, необхідний стабільний інвестиційний клімат, який у значному ступені залежить від обсягів іноземних інвестицій, а також впливає на них.

Для збільшення обсягів інвестування треба:

- створювати привабливий інвестиційний клімат;
- реформування великих підприємств та страхування їх майна;
- розробка та провадження законодавчих актів, які б чітко захищали інтереси інвесторів, згідно світової правової бази;
- посилення боротьби з корупцією;
- незалежність виробництва та підприємств від заполітизованості;
- розвиток інфраструктури, виробництва та інноваційного потенціалу;
- інвестування проектів, які впроваджують новітні технології згідно світових екологічних норм і стандартів.

Пропонується при складанні інвестиційних проектів урахувати побажання та зацікавленість іноземного інвестора. Інвестиційна діяльність повинна виступати як один із показників стабільності інвестиційного клімату країни. Треба акцентувати увагу інвестора на дохідність проекту, його ризиковість та термін окупності, стабільність та максимально оптимальні умови для діяльності інвестора. Для оптимізації інвестиційної діяльності, потрібно надавати іноземним інвесторам потрібну їм інформацію у можливо доступному обсязі.

Стабільність інвестиційного клімату – один із головних чинників при прийнятті рішень щодо обсягів інвестування.

1. Закон України „Про інвестиційну діяльність” від 18. 09. 1991р.(із змінами та доповненнями у 1998, 1999, 2001, 2002 рр.) № 1560-ХІІ
2. Закон України „Про захист іноземних інвестицій” (від 10. 09. 1991р.)
3. Закон України „Про режим іноземного інвестування” (від 19. 03. 1996р.)
4. Статистичний щорічник Донецької області за 2007 рік / за ред. О. А. Зеленого .- Донецьк, 2008 - 459 с.
5. Статистичний щорічник Донецької області за 2008 рік / за ред. О. А. Зеленого .- Донецьк, 2009 - 495 с.
6. Статистичний щорічник Донецької області за 2009 рік / за ред. О. А. Зеленого .- Донецьк, 2010 - 510 с.
7. Статистичний щорічник Донецької області за 2011 рік / за ред. О. А. Зеленого .- Донецьк, 2012 - 502 с.
8. Статистичний щорічник Донецької області за 2012 рік / за ред. О. А. Зеленого .- Донецьк, 2013 - 470 с.
9. Чистов С. М. Державне регулювання економіки: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2002. — 208 с.